

Lastniki gozdov o gozdarstvu, njihovem delu v gozdu in o delu Zavoda za gozdove Slovenije

Forest Owners on Forestry, Their Work in Forest, and on Slovenian Forest Service Work

Živan VESELIČ, Vid MIKULIČ, Robert OGRIZEK *

Izvleček:

Veselič, Ž., Mikulič, V., Ogrizek, R.: Lastniki gozdov o gozdarstvu, njihovem delu v gozdu in o delu Zavoda za gozdove Slovenije. *Gozdarski vestnik*, 68/2010, št. 9. V slovenščini z izvlečkom v angleščini. Prevod Breda Misja, jezikovni pregled slovenskega besedila Marjetka Šivic.

Prispevek prikazuje rezultate anonimne ankete lastnikov gozdov o gozdarstvu, njihovem delu v gozdu, o delu Zavoda za gozdove Slovenije, opravljene v letih 2007 in 2008. Od 2304 poslanih anketnih listov je v prispevku obdelanih 648 ustrezno izpolnjenih in vrnjenih.

Ključne besede: lastniki gozdov, anketa, Zavod za gozdove Slovenije

Abstract:

Veselič, Ž., Mikulič, V., Ogrizek, R.: Forest Owners on Forestry, Their Work in Forest, and on Slovenian Forest Service Work. *Gozdarski vestnik (Professional Journal of Forestry)*, 68/2010, vol. 9. In Slovenian, abstract in English. Translated by Breda Misja, proofreading of the Slovenian text Marjetka Šivic.

The article presents the results of an anonymous survey of forest owners regarding forestry, their work in forest, and Slovenian Forest Service work performed 2007 and 2008. From 2304 sent survey forms, 648 appropriately filled and returned ones are processed in the article.

Key words: forest owners, survey, Slovenian Forest Service

1 UVOD

Pri delu z lastniki gozdov je pomembno vedeti, koliko poznajo gozdarske predpise, javno gozdarsko službo, možnosti sofinanciranja del pa tudi njihovo usposobljenost in pripravljenost izvajati dela v gozdovih. V ta namen smo pripravili krajši vprašalnik, dolžine dveh strani, ter ga poslali 2.304 lastnikom gozdov. Anketa je bila anonimna, znano je le, na katero območno enoto in kateri revir se nanaša posamezni vprašalnik. Čeprav je bila anketa izvedena v letu 2007 in obdelana jeseni 2008, je po mnenju tistih, ki so z njo seznanjeni, še vedno aktualna in informativna, zato jo z objavo v *Gozdarskem vestniku* posredujemo širšemu krogu gozdarskih strokovnjakov.

2 METODOLOGIJA

Lastnike gozdov, ki smo jim poslali vprašalnik, smo izbrali tako, da smo izmed revirjev s pretežno zasebnimi gozdovi v vsaki območni enoti

naključno izbrali pet revirjev, v okviru vsakega revirja pa smo naključno izbrali osem lastnikov gozdov iz petih velikostnih razredov posesti, skupaj 2.304 lastnikov gozdov. Številka ni okrogla, ker v nekaterih revirjih niti ni bilo osem lastnikov gozdov posameznih (višjih) lastniških razredov. Vendar nam je taka členitev pomenila le okvirno zagotovilo, da bi pridobili odgovore od lastnikov z različno veliko gozdno posestjo – v manjši meri že zato, ker uradni podatki o gozdni posesti vsebujejo površine gozda, kot so navedene v Zemljiškem katastru, ki ne zajemajo vseh gozdov, v večji meri pa zato, ker smo se odločili odgovore analizirati glede na skupno površino gozdov po gospodinjstvih, za kar smo pridobili podatke šele z anketo. Na koncu smo podatke obravnavali po petih razredih velikosti gozdne posesti gospodinjstev:

* Mag. Ž. V., univ. dipl. inž. gozd., mag. V. M., univ. dipl. inž. gozd., R. O., univ. dipl. inž. gozd. Zavod za gozdove Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana

1. razred	do 1 ha
2. razred	1–5 ha
3. razred	5–10 ha
4. razred	10–20 ha
5. razred	več kot 20 ha

Prejeli smo več kot 650 odgovorov. Nekaj jih je poslalo le kakšno sporočilo brez izpolnjenega vprašalnika, nekaj pa jih ni odgovorilo na prvo vprašanje o velikosti posesti, kar onemogoča strokovno korektno nadaljnjo obdelavo. Skupno smo prejeli 648 vprašalnikov z označenim razredom posesti. Ta podatek je za analizo rezultatov ankete bistven, zato je v obravnavi rezultatov povsod navedeno število 648 kot število prejetih (uporabnih) vprašalnikov. Morebitni manjkajoči drugi odgovori z vidika obdelave podatkov niso bili usodni. Nekateri so odgovorili le na nekaj vprašanj, večina prejetih vprašalnikov pa je bila kar skrbno izpolnjenih.

3 REZULTATI

3.1 Prejeti vprašalniki po velikosti posesti in po območnih enotah

Preglednica 1: Število prejetih vprašalnikov po razredih velikosti posesti

Razred velikosti posesti	Prejeti vprašalniki (število)
do 1 ha	92
1–5 ha	195
5–10 ha	130
10–20 ha	103
Več kot 20 ha	128
SKUPAJ	648

3.2 Analiza odgovorov na vprašanja

2) Kako pogosto sekate v svojem gozdu?

Velikosti posesti	Vsako leto (%)	5- do 9-krat/10 let (%)	Redkeje (%)
Do 1 ha	11,1	6,7	82,2
1–5 ha	23,2	27,8	49,0
5–10 ha	41,5	16,2	42,3
10–20 ha	46,1	27,4	26,5
Več kot 20 ha	77,0	16,7	6,3
SKUPAJ	39,2	20,3	40,7

Vseh odgovorov na to vprašanje je bilo 645.

Preglednica 2: Poslano in prejeto število vprašalnikov po območnih enotah

Območna enota	Poslani vprašalniki (število)	Prejeti vprašalniki (število)	Delež prejetih vprašalnikov (%)
Tolmin	173	32	18
Bled	178	58	33
Kranj	197	50	25
Ljubljana	173	40	23
Postojna	166	48	29
Kočevje	163	41	25
Novo mesto	127	35	28
Brežice	146	40	27
Celje	168	53	32
Nazarje	185	60	32
Sl. Gradec	196	62	32
Maribor	139	43	31
M. Sobota	122	52	43
Sežana	171	34	20
SKUPAJ	2.304	648	28

Skoraj v vseh gospodinjstvih z več kot 20 ha gozda sekajo vsako leto ali skoraj vsako leto. Pogostost sečnje se zmanjšuje z zmanjševanjem površine gozdov v gospodinjstvu.

3) Ali ste seznanjeni, da je za posek gozdnega drevja potrebna odločba Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS), ki jo Zavod izda potem, ko drevesa za posek skupaj izbereta revirni gozdar Zavoda in lastnik gozda?

Velikosti posesti	DA (%)	NE (%)
Do 1 ha	89,1	10,9
1–5 ha	89,2	10,8
5–10 ha	89,9	10,1
10–20 ha	97,1	2,9
Več kot 20 ha	99,2	0,8
SKUPAJ	92,6	7,4

Vseh odgovorov na to vprašanje je bilo 646.

Lastniki gozdov so v veliki večini seznanjeni s postopkom izbire drevja za posek. Kljub temu nekoliko preseneča, da kar 10 % lastnikov gozdov s površino gozdov v gospodinjstvu 5–10 ha s postopkom ni seznanjena. Lahko sklenemo, da

vsaj teh 10 % lastnikov gozdov v času delovanja ZGS ni sekalo ali pa ob sečnji ni upoštevalo zakonitega postopka.

4) Kaj menite o tem določilu Zakona o gozdovih?

Velikosti posesti	Določilo je primerno (%)	Določilo je za manjše količine lesa za lastnika preveč obremenjujoče (%)	Določilo ni primerno (%)
Do 1 ha	34,1	63,7	2,2
1–5 ha	50,8	44,3	4,9
5–10 ha	50,0	46,8	3,2
10–20 ha	67,3	24,5	8,2
Več kot 20 ha	72,6	21,0	6,4
SKUPAJ	55,1	39,9	5,0

Vseh odgovorov na to vprašanje je bilo 622.

Samo za 5 % lastnikov gozdov zakonsko določilo (v temelju) ni primerno, kar je spodbuden rezultat. Skoraj 40 % lastnikov gozdov, po pričakovanju v večjem deležu lastniki z manjšo gozdno posestjo, pa meni, da je postopek izbire drevja za posek preveč zahteven za posek manjših količin lesa.

5) Ali ste seznanjeni, da so gozdnogojitvena in varstvena dela, ki jih opravite na podlagi odločb Zavoda za gozdove Slovenije, sofinancirana?

Velikosti posesti	DA (%)	NE (%)
Do 1 ha	31,8	68,2
1–5 ha	51,1	48,9
5–10 ha	55,5	44,5
10–20 ha	82,2	17,8
Več kot 20 ha	92,1	7,9
SKUPAJ	62,5	37,5

Vseh odgovorov na to vprašanje je bilo 634.

Skoraj polovico lastnikov gozdov z gozdno posestjo do 10 ha v gospodinjstvu ne ve za sofinanciranje del v gozdu, s čimer ne moremo biti zadovoljni. Pri majhnih posestnikih je takšnih še več – kar 68 %.

6) Kolikokrat (število nakazil) ste v zadnjih 10 letih pridobili sredstva za sofinanciranje vlagani v gozdove od države oziroma EU? In kolikšen je bil povprečni znesek (v €)?

Velikosti posesti	Število v zadnjih 10 letih			Povprečni znesek (€)
	0	1–3	Več kot 3	
Do 1 ha	87	4	1	121
1–5 ha	170	24	1	146
5–10 ha	92	35	3	235
10–20 ha	57	33	13	210
Več kot 20 ha	38	54	36	208
SKUPAJ	444	150	54	203

Odgovor na to vprašanje je vsebovalo vseh 648 vprašalnikov.

V zadnjih desetih letih velik delež večjih lastnikov gozdov ni dobil nobenih sredstev z naslova sofinanciranih del v gozdovih. Pri gospodinjstvih z več kot 20 ha gozda je takšnih 30 %, v gospodinjstvih z 10 do 20 ha gozda v zadnjih 10 letih ni dobilo teh sredstev 55 %, v gospodinjstvih s 5 do 10 ha gozda pa že kar 71 % gospodinjstev. Sredstva sofinanciranja je prejelo le še približno 10 % gospodinjstev z manj kot 5 ha gozda. Praviloma to pomeni, da v navedenih deležih lastniki gozdov oziroma gospodinjstva v gozdu niso opravili gojitvenih in varstvenih del. Izvajanje gojitvenih in varstvenih del je torej preveč neenakomerno porazdeljeno med lastniki gozdov.

7) Ali dela v gozdu izvajate sami oziroma vaši družinski člani?

– Posek:

Velikosti posesti	DA (%)	NE (%)	Delno (%)
Do 1 ha	52,4	25,6	22,0
1–5 ha	65,2	18,2	16,6
5–10 ha	74,8	10,2	15,0
10–20 ha	70,3	12,9	16,8
Več kot 20 ha	67,2	14,8	18,0
SKUPAJ	66,7	16,0	17,3

Vseh odgovorov na to vprašanje v bilo 625.

– Spravilo:

Velikosti posesti	DA (%)	NE (%)	Delno (%)
Do 1 ha	51,9	33,8	14,3
1–5 ha	56,7	23,3	20,0
5–10 ha	73,3	11,7	15,0
10–20 ha	68,7	14,6	16,7
Več kot 20 ha	72,2	11,9	15,9
SKUPAJ	64,6	18,5	16,9

Vseh odgovorov na to vprašanje je bilo 599.

– Gojitvena in varstvena dela

Velikosti posesti	DA (%)	NE (%)	Delno (%)
Do 1 ha	60,0	25,3	14,7
1–5 ha	60,0	27,5	12,5
5–10 ha	73,9	12,6	13,5
10–20 ha	70,5	15,8	13,7
Več kot 20 ha	69,8	9,5	20,6
SKUPAJ	66,7	18,3	15,0

Vseh odgovorov na to vprašanje je bilo 567.

Odgovori glede vseh treh opravil so v grobem podobni. Kar malo preseneča, da je le približno 10 do 15 % gospodinjstev z več kot 5 ha gozda, ki del v gozdu (vsaj delno) ne izvajajo sami. Večji delež takšnih gospodinjstev v gospodinjstvih z manj kot 5 ha gozda je gotovo tudi posledica dejstva, da v velikem deležu takih gospodinjstev sploh ne opravljajo del v gozdu. V tem gre iskati razlog, da med navedenima posestnima razredoma ni pomembne razlike med deležema opravljenih del v gozdu z lastnimi močmi.

8) S čim vam Zavod za gozdove Slovenije najbolj pomaga pri gospodarjenju z gozdom?

Svetovanje, informacije, sodelovanje	164
Izbira drevja za posek	100
Svetovanje o gojitvenih in varstvenih delih	51
Oskrba s sadikami	38
Zagotovitev finančnih spodbud in pomoč pri vlogah	28
Usposabljanje, izobraževanje	24
Pomoč pri gradnji gozdnih prometnic (predvsem vlak)	19

Opozorila na dogodke v gozdovih	13
Vzdrževanje gozdnih cest	13
Drugo	26
Nič mi ne pomaga	116
Ne potrebujem pomoči	4
Še nisem imel stikov z ZGS	1

Vseh odgovorov na to vprašanje je bilo 597.

Daleč največji delež posestnikov navaja pomoč ZGS v obliki svetovanja, informacij in izbire drevja za posek, ki je v bistvu tudi oblika strokovnega svetovanja. Preseneča sorazmerno majhen delež odgovorov z navedbo vzdrževanja gozdnih cest – glede na to, da je zagotavljanje vzdrževanja gozdnih cest na srečanjih z lastniki gozdov vselej izpostavljena tema. Verjetno je rezultat ankete posledica tega, da se lastniki gozdov neposredno ne srečujejo z delom ZGS pri zagotavljanju vzdrževanja gozdnih cest in jim je zato vloga ZGS na tem področju manj znana. Spodbudno je, da so le štirje lastniki gozdov odgovorili, da ne potrebujejo pomoči ZGS. Poglobiti pa se moramo v dejstvo, da je kar 19 % gospodinjstev sporočilo, da jim ZGS pri gospodarjenju z gozdom nič ne pomaga. Delež takšnih odgovorov se zmanjšuje od gospodinjstev z manj kot 5 ha gozda (približno 25 %) do gospodinjstev z več kot 20 ha gozda (6 %).

9) Kaj vas pri delovanju javne gozdarske službe najbolj moti?

Nič me ne moti	77
Premalo nadzora v gozdovih	21
Premalo skrbi za gozdne ceste	20
Preveč birokracije, tudi za lastnike gozdov (vloge ...)	16
Redki stiki z ZGS	16
Pristojnosti ZGS, tudi odločba za majhno količino lesa	15
Premalo svetovanja, informacij, obveščanja, pomoči	14
Premalo pomoči pri gradnji in vzdrževanju vlak	13
Premalo skrbi za gozd (gozdni red ...)	12
Premajhna zavzetost za subvencije, prepozno plačevanje subvencij	10
Drugo	51
(Pre)malo vem o ZGS (za podrobnejši odgovor)	9

Vseh odgovorov na to vprašanje je bilo 274.

Vprašalnikov brez odgovora na to vprašanje je bilo 379. Morda kdo na to vprašanje ni odgovoril tudi zato, ker ga nič ne moti, vendar si ne dovoljujemo vseh odsotnih odgovorov razlagati na tak način. 77 lastnikov gozdov pa je eksplicitno navedlo, da jih pri delu ZGS nič ne moti. Sicer so po vsebinah dela ZGS pripombe k delu precej enakomerno porazdeljene.

10) Kako ste zadovoljni z revirnim gozdarjem?

Ocenjevane so bile štiri lastnosti z ocenami 1 (nezadovoljivo) do 5 (odlično).

Ocena	Dosegljivost in odzivnost	Pripravljenost za svetovanje	Komunikativnost	Profesionalnost (točnost ...)
	(%)	(%)	(%)	(%)
1	4	6	6	6
2	5	4	3	4
3	14	14	14	14
4	32	30	30	29
5	45	46	47	47
Skupaj odgovorov	555	543	538	539

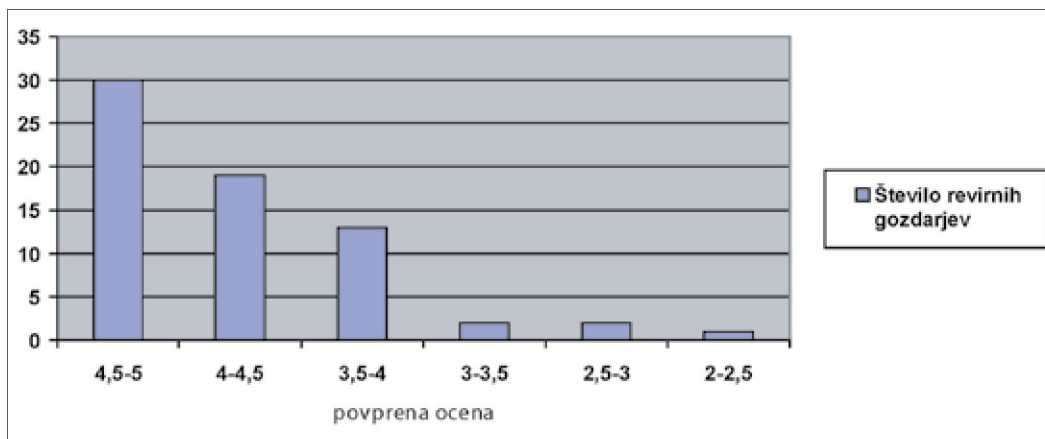
Dodatna mnenja:

Pohvala	25
Navedba pomanjkljivosti	6
Nimam stikov ali zelo redke	10
Revirnega gozdarja ne poznam	15

Z mnenjem lastnikov gozdov o delu revirnih gozdarjev smo lahko zelo zadovoljni. Če uporabimo izrazoslovje šolskega ocenjevanja, je kar 76 % lastnikov gozdov revirne gozdarje ocenilo s prav dobro ali odlično oceno in le 6 % lastnikov je revirne gozdarje ocenilo z nezadostno oceno. Podobna povprečja ocen po posameznih osebnostnih lastnosti revirnih gozdarjev kažejo, da so lastniki gozdov revirne gozdarje pretežno ocenjevali celovito in ne po posameznih lastnostih, kar je sicer objektivno zahtevno.

Opomba: Ker je bilo iz prejetih ocen razvidno, da je za posameznega revirnega gozdarja katera od ocen daleč zunaj povprečja drugih ocen, torej plod zelo subjektivne ocene posameznega lastnika gozda, včasih podprte tudi s komentarjem, ki z delom revirnega gozdarja nima povezave, smo se odločili povprečja ocen za posameznega revirnega izračunati tako, da smo črtali najnižje in najvišje ocene in iz preostanka izračunali aritmetično sredino, in sicer je bilo črtanje podatkov izvedeno po naslednjem ključu: če je bilo za posameznega revirnega gozdarja do 5 podatkov, smo črtali najvišjo in najnižjo oceno, če je bilo podatkov 6 do 10, smo črtali po dve najvišji in najnižji oceni, če je bilo podatkov več kot 10, pa po tri najnižje in najvišje ocene.

Grafikon 1: Frekvenčna porazdelitev revirnih gozdarjev glede na njihove povprečne ocene s strani lastnikov gozdov

11) Katerih nasvetov pri gospodarjenju z gozdovi si še posebno želite več?

Področje	Število
Gojenje in varstvo gozdov	338
Prodaja lesa	241
Sečnja in spravilo	152
Skupaj odgovorov	731

Opomba: Dopustno je bilo tudi več odgovorov.

Lastniki gozdov si želijo zlasti več nasvetov s področja gojenja in varstva gozdov. Ugotovitev je kar malo presenetljiva, če upoštevamo, da med lastniki gozdov težje pridobimo udeležence delavnic iz gojenja in varstva gozdov kot za tečaje za varno delo pri sečnji in spravilu. Ne preseneča želja po nasvetih v povezavi s prodajo lesa. ZGS mora pri tem proučiti oblike in nasvete svetovanja v okviru javne gozdarske službe.

12) Kateri dejavniki vas najbolj ovirajo pri gospodarjenju z gozdom?

Motnje, ki so navedene v preglednici, ki sledi, so bile na vprašalnih listih napisane vnaprej, anketiranci pa so označili, katere so pomembne zanje. Zanimive so primerjave med različno velikimi posestmi – število odgovorov je bilo očitno dovolj veliko, da so se pokazali nekatere značilne težnje odvisnosti pomena nekaterih motenj od

– v deležih (%) od vseh omenjenih dejavnikov v odgovorih

Zap. št.	Moteči dejavnik	Do 1 ha (%)	1– 5 ha (%)	5–10 ha (%)	10–20 ha (%)	Nad 20 ha (%)	SKUPAJ (%)
1.	Oddaljenost gozda od kamionske ceste	15,5	13,2	12,2	11,6	11,2	12,5
2.	Preveč številčna rastlinojeda divjad	13,1	10,2	11,2	13,3	14,5	12,3
3–5.	Med sosedmi nedorečene posestne meje	13,5	13,0	12,2	11,8	10,0	12,0
3–5.	Oddaljenost gozda od doma	14,3	14,5	11,4	9,9	10,4	12,0
3–5.	Težave pri prodaji lesa zaradi nepovezanih lastnikov gozdov	8,3	10,0	11,8	14,7	14,3	12,0
6.	Pomanjkanje vlak	8,3	11,4	11,4	11,6	15,2	11,9
7.	Razdrobljenost posesti v več parcel	11,5	11,5	12,4	11,8	9,1	11,2
8.	Premalo strokovnega svetovanja s strani ZGS	9,5	8,4	9,7	8,0	7,9	8,6
9.	Težave pri prodaji lesa zaradi premajhnega števila odkupovalcev	6,0	7,7	7,7	7,5	7,5	7,4
		100	100	100	100	100	100

velikosti posesti. Razumljivo je, da majhne gozdne posestnike bolj motijo neurejene posestne meje in oddaljenost gozda od doma kot lastnike gozdov z veliko gozdno posestjo, tudi njihovo znanje o gozdu je po pričakovanju manjše in zato bolj potrebujejo strokovne nasvete. Zanimiva pa je ugotovitev, da majhne gozdne posestnike bolj kot velike moti nezadostna odprtost gozdov z gozdnimi cestami, velike gozdne posestnike pa bolj kot majhne moti nezadostna odprtost gozdov z gozdnimi vlakami.

Poleg vnaprej napisanih dejavnikov, za katere smo prosili, da jih izpolnjevalci razvrstijo po pomenu, so lastniki gozdov pripisali še naslednje moteče dejavnike pri gospodarjenju z gozdovi:

1.	Premalo denarja za vlaganja v gozdove	15
2.	Prenizke odkupne cene lesa	6
3.	Obdavčitve, pristojbine ...	3
4.	Obiskovalci gozda	3
5.	TežkeSlabe in nevarne terenske razmere	2
6.	Kraje dreves oz. lesa	1
	Skupaj navedb	30

4 ZAKLJUČEK

Prejeli smo 28 % vprašalnikov, kar je zadovoljivo in kaže na dovolj veliko pripravljenost lastnikov gozdov za sodelovanje z javno gozdarsko službo.

Le 5 % lastnikov gozdov meni, da zakonska določba, da ZGS z odločbo odobri posek, ni primerna, skoraj 40 % lastnikov gozdov pa meni, da ta določba za manjše količine lesa lastnike gozdov preveč obremenjuje. Preseneča, da 7,9 % lastnikov gozdov z gozdno posestjo več kot 20 ha in kar 17,8 % z gozdno posestjo več kot 20 ha še vedno ni seznanjena, da so gozdnogojitvena in varstvena dela sofinancirana. Med lastniki gozda z več kot 5 ha gozda jih le 10 do 15 % dela v gozdovih ne opravijo sami. Večino del v gozdovih lastniki gozdov očitno še vedno opravijo sami. ZGS lastnikom gozdov najbolj pomaga s svetovanjem in informacijami, z izbiro drevja za posek, zagotavljanjem sadik, zagotavljanjem finančnih spodbud ter usposabljanjem oziroma izobraževanjem. Lastniki gozdov si najbolj želijo nasvetov s področja gojenja in varstva gozdov, prodaje lesa ter glede izvedbe sečnje in spravila.

Pri delovanju javne gozdarske službe pa lastnike gozdov najbolj moti premalo nadzora v gozdovih, premalo skrbi za gozdne ceste, preveč birokracije in redkost stikov z ZGS. Lastniki gozdov so kar 76 % revirnih gozdarjev ocenili s prav dobro ali odlično, 6 % revirnih gozdarjev pa so ocenili z nezadostno oceno. S prvim podatkom smo lahko zelo zadovoljni, zadnji je kljub nizki vrednosti previsok in si moramo prizadevati, da takih ocen sploh ne bi bilo. Med dejavniki, ki lastnike gozdov ovirajo pri gospodarjenju z gozdom, noben dejavnik posebej ne izstopa. Še največkrat so omenjeni: pomanjkanje gozdnih cest in vlak, preveč številčna rastlinojeda divjad, nedorečene posestne meje, oddaljenost gozda od doma, razdrobljenost gozdne posesti v več parcel in nepovezanost lastnikov gozdov, kar še posebno otežuje prodajo lesa.